

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 14

84. ARGANG
5. AUGUST

1972

**TRE FRANSKE
GLIMT** Side 210, 214, 218

**KIRKENS RØST
I
LONDONDERRY**

Side 212

BISKOP SMIT DØD

Den triste meddelelse er innløpet at

Biskop Jan Olav Smit

avgikk ved døden torsdag 22. juni i Rom. Hans to brødre var hos ham. Begravelsen fant sted 24. juni på Vatikanets Kirkegård.

Biskop Smit var født 19. 2. 1883 i Deventer i Bispedømmet Utrecht. Han ble presteviet 15. august 1906 og konsekrert til biskop 29. juni 1922. Han ville således ha kunnet feire sitt 50-års bispejubileum om få dager.

Biskop Smit kom til Oslo i oktober samme år som Apostolisk Vikar for Norge. Denne stilling innehadde han til oktober 1928, da han ble utnevnt til kannik ved Peterskirken i Rom. Biskop Smit innehadde under sine mange år i Vatikanet en rekke tillitsverv og var bl. a. medlem av den Pavelige Bibelkommisjon. Hans kjærlighet til Norge var sterk og varig og mange norske er det som i årenes løp har nydt godt av hans gjestfrihet. En tid hver sommer tilbragte han hos våre Franciskussøstre i Bussum, Holland.

En Requiemmesse ble forretet for avdøde Biskop Smit i St. Olav Domkirke fredag 7. juli.

Måtte han hvile i fred.

† JOHN W. GRAN
Biskop.

KATOLIKK I TELEMARK

På side 220 i dette nummer bringer vi en artikkel på nynorsk av en ung katolsk munk, Robert Kevin Anderson. Han bor i Tinn, Austbygda, og artikkelen (ER ROMERKYRKJA KATOLSK?) ble først offentliggjort i Telemark Tident.

RED.

REDAKSJONELT:

Neglhård hver-

Sommerferie i det blide, hyggelige og neglhårde Danmark bringer en også rett opp i motsetningene:

Et firespaltet førstesidebilde i Politiken viser nakne danske soltilbedere på en fribadestrand på Falster, liberalt og vennlig, ikke påtrengende. Nærmest vakkert. Man tenker kanskje et øyeblikk med skrekk på skandinaviske bademoter for femti år siden.

Men på samme side i samme avis står også en overskrift som brannbrøle oss er diger: TYSK PORNOKAPITAL VIL EROBRE STRØGET. Og man leser med atskillig vemmelose de lange annonserader annet steds om massasjeinstitutter. Og man grusser over en artikkel om hvordan «abort-haiene» fanger sine ofre i London lufthavn.

På lederplass behandler avisen spesielt dette med Strøget, det er jo og-

så helt nær Politikens Hus. Og avisen skriver: DET VAR IKKE MENINGEN.

Nei, det var vel ikke det.

Politikens holdning er muligens symptomatisk: «Strøget som mekka for porno», det er dog en vemmelig tanke. Strøget med sin egenart, gågaten fra Rådhusplassen til Kongens Nytorv — det får altså være visse grenser. «Den fede kapital» truer den klassiske promenade.

Hva om vi så det hele i et litt videre perspektiv?

Og fikk med oss både de lurvete annonsene, de unge kvinners tragedier og chancespill på abort-karusellen — og den blide frigjorthet på badestranden og ferielivets romantikk.

Da ville man kanskje få øynene opp for at det ikke bare er neglhård ka-

FRANKRIKE I:

SVAK KULTUR-

I dette nummer av ST. OLAV skriver vår medarbeider Per Bjørn Halvorsen (side 214) og vår danske pressekollega Ellen Nielsen (side 218)

om spørsmål som direkte angår franske katolikker sommeren 1972: den nye spenningen mellom Kirke og stat, bevegelsen Vie Nouvelle osv. Her skal vi i et helt annet glimt berøre fransk kulturlivs svake posisjon for tiden — gjennom noen kanskje kontroversielle uttalelser:

Den franske forfatter, kritiker og filosof Jean-Francois Revel sa ved månedskiftet juni—juli i et intervju med Newsweeks veteran Edward Behr at fransk kultur etter hans mening holdt på å bryte helt sammen. På spørsmål fra Behr om ikke Frankrike hadde gitt et skuffende svakt bidrag til kulturlivet de siste år, sa Revel rett ut:

Jeg vil gå lenger enn det, etter min mening står fransk kulturliv foran et sammenbrudd. Landet har i en hel generasjon brukt av sin kulturkapital. Jeg vet ikke om ett område hvor særegne franske talenter har gjort seg gjeldende internasjonalt de siste år — med unntagelse av komponisten Pierre Boulez. Og han har i alle tilfelle vendt Frankrike ryggen.

dag

DEN ULØSTE KONFLIKT

Av biskop Wilhelm Kempf, LImburg

pital vi står ansikt til ansikt med, men oss vanlige og igrunnen så hyggelige menneskers neglhårde hverdag.

Vi kan ikke isolere oss fra «den fede kapitals» skumle personer — typisk nok rammes Strøget mens lille Danmark ennå er utenfor EF. Men det vi kan gjøre er for det første kanskje å kontrollere denne kapitals bevegelser, det er mulig både i og utenfor et europeisk fellesskap.

I neste omgang er det så opp til oss å granske oss selv — vi som er markert for pornohaiene, vi som i enkelte tilfeller tjener penger på abort-spørsmålet, vi som tror at vi er den frieste og dristigste generasjon vår verden har kjent.

Det kan simpelthen hende at de sterkeste motsetninger og styggedommer finnes i våre egne sinn. Ikke?

A. R.

INNSATS

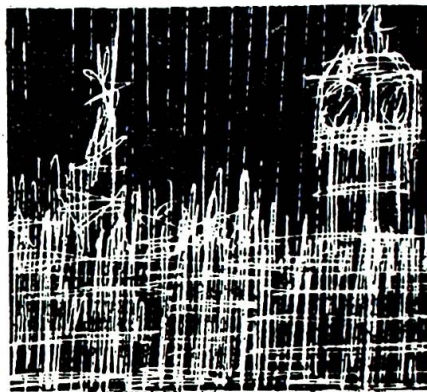
Selvfølkelig har vi fremdeles våre helige kuer, men de virker forferdelig gammeldagse, konvensjonelle og uten sammenheng når de settes ved siden av for eksempel arbeidene til Peter Brook, Joe Orton, Edward Albee, Stanley Kubrick — for bare å nevne noen få.

Hva er grunnen? spør intervjueren. Revel svarer: Selv om Frankrike hele tiden har talt om sin kulturarv osv., har det vært tydelig for alle som besøkte oss at det var et kulturelt tomrom utenfor Paris. Se på Marseilles, den neststørste byen, en by med mange velstående og gamle, veletablerte bedrifter og foretagender — såvidt jeg vet har ingen av dem noensinne gitt noe vesentlig bidrag til Marseilles kulturelle liv. De kulturelle bidrag fra næringslivet i Frankrike er praktisk talt lik null når man snakker om konsernene. Hva har Peugeot, Dassault og Boussac noensinne gjort for fransk kunst?

Behr protesterer en smule, minner om at president Pompidou er en kjent og ivrig samler av moderne kunst.

Den mest dyptgående — og uløste — konflikt innen Kirken er den mellom konservative og progressive.

Slik jeg ser det, er det det samme spørsmål som bekymrer begge grupper. Hvordan skal vi leve og forkynne den tro som tradisjonen har gitt oss i vår tid, hvordan skal den leves og forkynnes slik at den forblir den gamle, sanne tro og likevel forstås på en måte som befrier og forandrer? Men dette spørsmål besvares på mange forskjellige måter.

Revel svarer: Nettopp, og det er enda en grunn til nedgangen. De franske industrialister og det franske borgerskap har et alibi, nemlig at kultur er statens sak. Og man glemmer det faktum at vårt kulturbudsjett er ett av de laveste i industrilandene. Etter min mening er dessuten statens innflytelse skjebnesvanger i fransk kultur. Opp til den franske revolusjon var det aristokratiet som støttet kunstnerne og forfatterne, også «de misfornøyde, opprørerne». Etter revolusjonen var borgerskapet så fiendtlig innstilt til det gamle at de til og med nektet å overta beskyttelsen av kulturlivet. Staten måtte ta ledelsen og borgerskapet fulgte meget sakte etter. Hvorfor er så mange av impresjonistene, kubistene og surrealistenes arbeider i USA i dag? Ikke fordi amerikanerne «plyndret» oss, men fordi, for å nevne et spesielt eksempel, kunstkjøperen og kunsthandleren Paul Guillaume bare fant kjøpere for Modigliani i Amerika. Men også Louis Renault og André Citroën, bilprodusentene, kunne hatt råd til å kjøpe disse ting.

Dette er noe som få franske intellektuelle liker å medgi, fortsetter Revel, dette at offentlig støtte og beskyttelse aldri helt kan erstatte

Den ene parten — de konservative — er engstelige for at den tro som den kirkelige tradisjon har formulert blir uthult og forfalsket av nye teorier og lærer. De sier at dogmene ikke blir tatt alvorlig i dagens situasjon, at de til og med fornektes — for eks. dogmet om at Jesus er Guds sønn, om den hellige messes karakter av offer og om Marias jomfrudom. Det kirkelige læreembedets autoritet bestrides, man lytter ikke lenger til pavens ord, man til og med håner hans ord. De mener at Kirken dermed odelegger seg selv og forråder sitt oppdrag. Ut fra dette ønsker derfor disse grupper at de kirkelige myndigheter skal gripe sterkere inn, sette opp skarpere grenser, kalle vranglære ved dets rette navn og kreve større lydighet mot Kirken av de troende. Og på denne bakgrunn kan man bedre begripe deres ønsker. Istedenfor diskusjoner som ikke fører noen steds hen vil de heller legge vekt på den felles bønn og det personlige offer.

De andre derimot — de progressive — er redde for at Kirken, spesielt biskoper og prester, lar muligheten for å slutte seg til vår tid løpe fra seg, ev. at de alt har latt det skje. De mener derfor at troen må utvikles videre og at Kirken må forstå seg selv på et nytt sett for at den ikke skal bli en sekt. De er overbevist om at det kirkelige «systemet» må endres, at Kirkens strukturer må «demokratiseres». Den nåværende hierarkisk oppbygde Kirke må vike for en mer demokratisk kirkeform. De setter troens horisontale dimensjon først, å være kristen innebærer for dem å være medmenneskelig. Bønn og gudstjeneste er ikke mål i seg selv, men

(Forts. neste s.)

intelligent privat patronasje. Tross alt er kultur sammensatt av stadige og nærgående spørsmål, en stadig granskning av de verdier som gjelder — kort sagt, kultur er dypest sett omveltende. Det er noe ingen regjering kan tolerere, selv om man av og til kan flirte med idéene.

Behr spør: Hvorfor finnes det ingenting i dag som tilsvarende impresjonistenes eksplosjon eller den store perioden i fransk filmkunst? Revel sier: En av grunnene, etter min mening

(Forts. s. 223.)

FORSIDEBILDET

De fem håndfaste kvinnelige katolikker, husmødre fra Londonderry i Nord-Irland, har vært en ikke uviktig del av det begrep vi kaller «Kirkens røst» i dette hardt rammede, splittede hjørne av verden de siste måneder. De organiserte en fredskampanje og samlet inn 63 000 underskrifter. Femti internerte menn ble frigitt bl. a. på grunn av deres initiativ.

Situasjonen i Nord-Irland akkurat nå er mørk. De fem kvinners rop på fred og medmenneskelighet må bli hørt.

DEN ULØSTE — —

(Forts. fra forrige s.)

må uttrykkes i sosialt engasjement og i vilje til politisk omveltning. Eftersom de er skuffet over den såkalte embedskirken, går de ofte sine egne veier i sine forsøk på å reformere. De setter seg over tradisjonelle former og forskrifter eftersom de kjenner seg direkte forpliktet til å ta seg av «Jesu sak».

Begge disse gruppene ser hverandre som farer: de konservative anklager sine motstandere for å bedrive en ansvarsløs destruktiv virksomhet. De progressive sier at deres motstandere engstelig holder fast ved det gamle. Begge grupper ser den andre som en trussel mot kirke og kristendom. Dermed kommer det til en konflikt som leder til en polarisering og som iblant går så dypt at gruppene og deres tilhengere ikke lenger taler med hverandre.

De teologiske prinsipper som ligger til grunn for denne motsetning innebærer for mange troende — både prester og menfolk — forvirring og stor usikkerhet. Gruppen av usikre og rådløse er nok akkurat nå den største i hele Kirken. De vet selvsagt at man må søke nye veier innen Kirken, men de vet ikke hva de skal holde seg til og hva de skal bygge på. Denne rådløshet fører ikke sjelden til at de søker hjelp hos den kirkelige autoritet. Hos andre leder den til at de ukritisk antar alt nytt. Usikkerheten lammer lett de troende og får dem til å miste tiltak og retning. Følgen blir engstelse eller resignasjon.

Hva skal man gjøre i en slik situasjon? Hva skal man råde til? Det viktigste etter min mening er å vise tillit og kreve at også dagens Kirke beholder sin opprinnelige ånd som glede og livgivende kraft.

De bindende troserklæringer som vi kaller dogmer viser hvilket svar Kirkens trosvissnet på en bestemt tid ga på et omtvistet spørsmål og hvordan den regnet det som bekreftet av Den hellige ånd. Men de tidsbundne dogmene innebar ikke at Kirken der-

med sa at den ene eller andre sannhet hadde funnet sin endelige uttrykksform. Guds Ånd (som Johannes sier skal lede oss frem til hele sannheten) kan selvfølgelig i tidens løp vise oss nye dimensjoner av sannheten, spesielt i dag da mange mennesker har en sterk lengsel etter at tro og liv igjen skal stå i et nærmere forhold til hverandre. Også på moralens felt stiller nye realiteter og erfaringer Kirken frem for nye problemer. Guds sannhet, som lever i Kirkens trosvissnet og som frem for alt kommer til uttrykk i Den hellige skrift, i trobekjennelser og dogmer, er altså ingen forstenet sannhet. Den vil og kan i steden være en livgivende kraft.

Jeg synes at de ulike strømninger og grupperinger i Kirken igjen burde lære seg til å møte og respektere hverandre, etter nevnte linjer. Dagens konflikter ville ikke dermed være ute av verden, men man skulle kunne drøfte dem og løse dem i et nytt klima. Man skulle også våge å vise hverandre en smule tillit på forhånd.

De konservative burde spørre seg selv om det ikke bak deres omsorg for sannheten ligger en frykt som raskt leder til at man fordømmer andre og isolerer seg i overdreven selvsikkerhet. Om de ikke faktisk løper risikoen for å betrakte seg som den eneste legitime gruppe innen Kirken — og dermed ikke være berett til å føre en samtale med de andre. De må også spørre seg selv om de ikke krever for mye av oss biskoper når de forlanger at vi skal komme med et endelig og gyldig svar på den nåværende situasjon. Et slikt svar kan bare komme fra en løpende og åpen dialog mellom alle Kirkens medlemmer, og det krever at vi alle ærlig søker sannheten.

De progressive må i alvor spørre seg om de ikke mangler troskap mot tradisjonen når de anpasser troen til tidens sprog og dermed øker de troendes irritasjon. De må undesøke om det ikke bakom deres egensindige søken fremover kan ligge en holdning som ikke tilstrekkelig tar hensyn til hele Kirkens felles beste og som

Biskop nekter evak-

Biskop Paul Seitz i Kontum i Syd-Vietnam (se bildet) fortalte i juni reportere fra det britiske fjernsynsselskapet Granada Television at han aktet å bli i den beleirede byen. Da TV-folkene snakket med biskopen var det omkring 40 000 sivile i Kontum, og byen var nesten helt omringet av nord-vietnamesiske styrker.

Den katolske biskopen av slo en anmodning om å la seg evakuere med helikopter fra kampområdet, og erklærte at hans plass var blant de

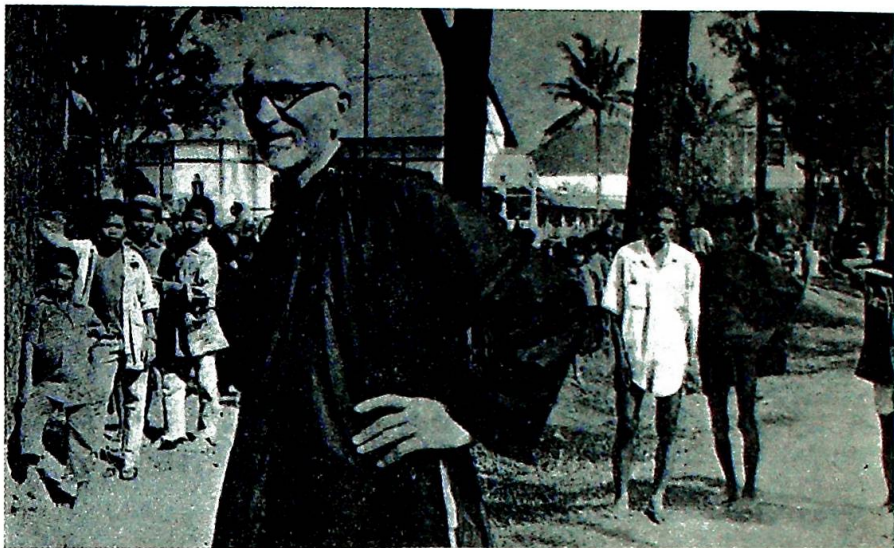
dermed med urette påberoper seg Den hellige ånd.

Men majoriteten av de usikre og søkende må samtidig spørre seg om de ikke ser Kirkens og sin egen situasjon i et alt for lite perspektiv. Skulle ikke en ærlig søken etter Guds Ånd kunne åpne nye veier, veier som leder ut fra fastlåste posisjoner? Jeg er overbevist om at også de som ikke «låser seg fast» i motsetningene gjennom sin tålmodighet og sin tillit kan bidra til å fornye Kirken. Jeg skulle ville oppmuntre dem til også i fortsettelsen å stole på Åndens ledelse, den kommer til å vise oss nye veier i fremtiden.

Sist, men ikke minst, må også vi biskoper spørre oss selv om vi virkelig gir Den hellige ånd tilstrekkelig plass og rom for dens arbeid i Kirken. Kirkens historie gjør at det er nærliggende å tro at man kunne unngått mange konflikter om man bare hadde behandlet problemene mer forsiktig og mer saklig. Det som i dag påligger oss i bispeembedet frem for alt er å føre en mer effektiv dialog og utøve vår på fakta grunne autoritet på en mer overbevisende måte.

(Utdrag.)

i Kontum å la seg uere

sivile som stadig var utsatt for bombardement.

— Situasjonen er meget alvorlig her i Kontum, sa biskop Seitz. — Vi vet ingenting om hva som vil hende med oss de kommende dager.

— Befolkningen er redde, men det er ingen panikk. Vi lever i frykt, men når vi ber til Gud er det bl. a. for at vi ikke skal bukke under for frykten. Det er det hele.

— Mine prester, søstre og kate-

eter har besluttet seg til å bli her sammen med meg. Det er vår plikt å forsøke å dele de fattigstes skjebne.

— Om et par dager lever vi kanskje under Viet Congs styre, kanskje og kanskje ikke. Men vår tro støtter seg ikke på mennesker, men på Gud.

Biskopen fortalte også TV-folkene at han nylig hadde reist til Saigon for å tale befolkningens sak.

— Jeg meddelte den pavelige delegat at det kom til å være igjen mange

kvinner, barn og gamle i Kontum uansett hvor storstilte forsøk det gjøres for å evakuere folk der. Gjennom delegaten rettet jeg en oppfordring til statsmyndighetene om å hindre amerikanske B-52-angrep hvis Kontum skulle bli erobret av angriperne.

— Jeg vet ikke hva som vil hende. Jeg er ikke en profet, bare en biskop, sa han. — Men vi er rede til å gjøre vår plikt helt ut.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 40,— PR. ÅR

LESERBREV

Er ikke kristne interessert?

Det er nettopp besluttet at den første regulære statsunderstøttede undervisning i bruken av ikke-vold skal settes igang for sivilarbeidere. Dette er et gledelig skritt, som viser at myndighetene begynner å få øynene opp for verdien av et alternativ til militært forsvar — man behøver ikke selv være pasifist for å innse det. Motstanden mot militærtjenesten kommer hos oss, som vel i de fleste vestlige land, hovedsakelig fra politisk venstre-orienterte kretser, og synes å ha liten tilknytning til kristen etikk. Burde det ikke være

anledning, nettopp nå, til å presentere en kristent begrunnet ikke-voldsinnstilling i forbindelse med undervisningen på Ringebu-skolen? Jeg vil gjerne henstille til de av våre prester som er interessert i dette om å ta kontakt med skolen, og tilby seg som forelesere over bruken av ikke-vold i konfliktsituasjoner hvor kirken har vært involvert — kirken i videste forstand. Navn som Albert Luthuli, Martin Luther King og Helder Camara burde ikke mangle på undervisningsplanen.

PER BANG, LONDON.

Ny spenning kirke-

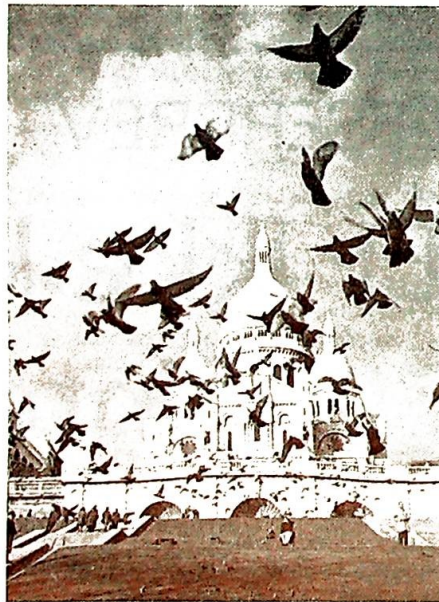
Av Per Bjørn Halvorsen O. P.

Etter noen tiår med forholdsvis fredelig sameksistens begynner det å oppstå visse gnisninger i forholdet mellom Kirke og stat i Frankrike. Dette er i og for seg ikke noe nytt dersom man tar i betraktning de siste par århundrers franske historie, men det nye består i at det er på Kirkens side at årsakene til spenningen ligger. René Rémond har i en artikkel i tidsskriftet *Projet (Vers une seconde séparation?)*, april, 1972, nr. 64, ss. 445—454 forsøkt å analysere årsakene til Kirkens nye stillingtagen. Artikkelen har vakt berettiget oppsikt i Frankrike, og «St. Olav» ønsker også å bringe en omtale av den på grunn av de erfaringer som er innhentet i et land hvor kirke og stat har vært adskilt siden 1905.

René Rémond tar utgangspunkt i en rekke hendelser som har funnet sted i løpet av de siste to årene, hendelser som hver for seg ikke har vært svært alvorlige, men som til sammen er i ferd med å bibringe den franske offentlighet inntrykket av at kirken i stigende grad stiller seg kritisk til statens måte å handle på i enkelte spørsmål. Dette er i ferd med å gjøre forholdet mellom dem spent, særlig sett på bakgrunn av de fredelige og tilsynelatende problem frie tider som har preget forholdet mellom kirke og stat i de siste tiår.

Den viktigste hendelsen i denne sammenhengen var den såkalte «Sacré-Coeur-affæren». Den begynte med at en gruppe ungdommer demonstrerte i Sacré-Coeur på Montmartre, en demonstrasjon som i hvert fall delvis var rettet mot selve basilikaen, som i visse kretser blir sett på som et symbol på borgerskapets triumf over Pariserkommunen i 1871, visstnok med urette. Rektor for basilikaen tilkalte politiet, men bad dem holde seg utenfor kirken inntil det eventuelt kom til voldsomheter inne i selve kirkebygget. Politiet grep allikevel inn, visstnok temmelig hårdhendt, de unge ble arrestert og tretten av dem stilt for retten, uten at det imidlertid var reist sak mot dem fra kirkelig hold. Straffene ble tilmålt med seks måneders ubetinget fengsel for ti av dem, mens de resterende tre ble dømt til fire måneder, også ubetinget. Da rettskjennelsen ble kjent, sendte erkebiskopen av Paris, kardinal Marty, ut et kommuniqué der han beklaget de strenge straffene. Dette utløste til dels voldsomme reaksjoner fra regjeringspartiene. Høyrepolitikeren Jean-Louis Tixier-Vignancour uttalte at kardinal Marty hadde gjort mer for å undergrave samfunnet «enn

10 000 venstre-ekstremister», og, hvilket var adskillig alvorligere enn uttalelsene fra den temperamentsfulle politikeren, kardinalens kommuniké fikk en fremtredende gaullist som Alain Peyrefitte, katolikk og tidligere statsråd, til å komme med en uttalelse som i velvalgte ordelag beskyldte kardinalen for utidig innblanding i det franske rettsvesen, «og dét like før (parlaments-)debatten om statsstøtte til privatskoler».

Andre begivenheter enn Sacré-Coeur-affæren, f. eks. protestene fra biskoper som Mgr. Huyghe, biskop av Arras, Mgr. Riobé av Orléans, fra fredsorganisasjonen «Pax Christi», som i Frankrike ledes av kard. Gouyon, mot det franske våpensalget til utlandet, kunne trekkes frem, men det viktigste er å fastslå at noe nytt er kommet inn i forholdet mellom kirke og stat i Frankrike, og at det er fra kirkelig holdt at initiativet til en forverring av forholdet kommer. Den

5. republikk har tvert imot alltid ført en politikk som nærmest må karakteriseres som kirkevennlig.

Som René Rémond med rette peker på, må den nye utviklingen ses i samband med hele den lange historien som forholdet mellom kirke og stat har, ikke bare i Frankrike, men i det hele tatt. Han kritiserer med rette et begrep som har vunnet stor popularitet i det siste, nemlig begrepet «den konstantinske æra». Det man legger i dette begrepet, er vanligvis den tanke at kirken, siden ediktet i Milano frem til vår tid, har nydt godt av særskilte privilegier under alle regimer i alle land, hvilket har gjort den til makthavernes stadige allierte og til et privilegert element innen samfunnet. Rémond sier helt riktig at man ikke kan ha lest mye historie for å tro på nytten av et slikt samlebegrep. Det man i virkeligheten gjør, hvis man benytter seg av det, er å ekstrapolere ut fra det forholdet som var rådende i Europa, og særlig i Frankrike, i det 19. årh. Etter Den franske revolusjon og dens «antireligiøse» holdning, begynte man, så snart det ble mulig, å knytte sterke bånd mellom «tronen og alteret», mens tidligere tiders historie fremviser et langt mer komplisert bilde, ja, striden mellom Napoleon og Pius 7. viser at selv i det 19. årh. var forholdet mellom kirke og statsmakt langt fra den idyll som mange forestiller seg. Det 19. århundres sterke bånd mellom kirke og stat førte igjen til den antiklerikale reaksjon som var den direkte årsak til det offisielle skille mellom kirke og stat i 1905. To handlingsmåter var etter dette mulige for katolikkene: Den ene bestod i å bekjempe den republikk som hadde oppløst det «hellige» bånd mellom kirke og stat; den andre var å innta en forsonlig holdning til republikken og gradvis på ny gi kirken en rettmessig og anerkjent plass i samfunnet. Det ble denne tendensen som seiret, og tiden etter 1905 har vært en tid hvor kirken tålmodig har arbeidet for å gjenvinne, ikke sine privilegier, men en plass innenfor det franske samfunn. Opprettelsen av kapellanstillinger i de offentlige skolene, feltprestordningen osv., har vært sett på som

stat

tegn på at kirken på nytt hadde gjen-
vunnet sine borgerrettigheter. Den
unngikk direkte innblanding i politik-
ken, unntatt i saker som direkte
berørte dens egeninteresser, f. eks.
spørsmålet om privatskolene, hvor

katolikkene så sent som under den
4. republikk fungerte tydelig som
pressgruppe.

Det som er ytterst forbausende er
at katolikkene nå tilsynelatende øns-
ker å gi avkall på det som de har
vunnet tilbake. Kirken lar tilsyne-
latende hånt om den anerkjennelse
som den har gjenerobret, den stilling
som den har vunnet og som ikke byg-
ger på privilegier, men på det faktum
at den representerer et viktig element
innenfor fransk samfunnsliv og fransk
kultur og som sådan er berettiget til
samme rettigheter som andre.

Årsaken til kirkens holdning ligger
i første rekke, i følge René Rémond,
i den kristnes generelle holdning til
myndigheter og statsmakt. Kirkens
tusenår lange sameksistens med stats-
dannelser av ulike art har halvveis
eller helt skjult det faktum at den
kristne og kirken absolutt ikke er
noen naturlig alliert for den verdslige
myndighet, men at forholdet mellom
dem i aller høyeste grad er konflikt-
ladet. Den kristne som sådan har
ingen naturlig sympati for makt, ja,
ikke en gang for politikk, og staten,
hvilken som helst stat, vil bare inngi
ham mistanke og skepsis. Årsakene
til den kristnes latente politiske anar-
kisme kan enten være at håpet om
et bedre liv i det hinsidige får ham
til å betrakte det dennesidige som
lite viktig, eller det kan være at han
finner det vanskelig å tilhøre to for-
skjellige samfunn på samme tid, eller

(Forts. s. 222.)

«Det kunne ikke skje hos oss»

(Fra Katolsk Forum)

Det er som bekendt nemt at være bag-
klog. Det er dog bedre at være bag-
klog end slet ikke klog. Allerbedst —
og allervanskeligst — er det at være
forud-klog. Selv dette vanskelige kan man
imidtertid have en vis chance for at præ-
stere, hvis man er villig til at tage ved
lære af historien.

Situationen i dag har ikke så få lig-
hedspunkter med situationen i begyndel-
sen af dette århundrede.

Hele situationen i det 20. århundredes
første årti blev for den romersk-katolske
kirkes vedkommende hovedsageligt præ-
get af modernist-krisen. At modernismen
forfægtede teser, der var yderst farlige
for rettroenheden, kan ikke nægtes, og
den øverste kirkelige myndighed gjorde
sikkert ret i at gribe ind med fast hånd.
Idag (bagkloge som vi er) kan vi nok
indse, at der dengang blev skudt over
målet — til skade for en sund, organisk
udvikling af den katolske teologi. Kat-
olsk bibelforskning f.eks. blev kraftigt
bremset. Den videnskabelige udvikling
gik naturligvis videre — uden for den
katolske kirke! De katolske lærde luk-
kede sig selvfølgelig ikke inde i et elfen-
benstårn, men de måtte træde uhyre
varsomt. Det var en sand befrielse for
dem, da Pius XII i 1943 udsendte sin
rundskrivelse om bibelske spørgsmål. Og
så begyndte «det nye bibelsyn» til manges
bestyrtelse at vælte ind over «almindelige»
katolikker. Vi (de bagkloge) kan nu se,
at det pastoralt set havde været bedre,
hvis det var kommet gradvis over de
50 år.

Situationen idag ligner på mange må-
der situationen dengang, og nogle af de
reaktioner blandt katolikker, som man
kan iagttage rundt omkring, er af lig-
nende art som dengang.

Inden den øverste læremyndighed greb
ind med en masiv fordømmelse af de
modernistiske ideer, var andre selvbestal-
tede troens forsvarere for længst gået
i aktion.

En kreds af katolikker satte deres «for-
svar» i system og organiserede en regulær
efterretningstjeneste, hemmeligt kirkepo-
liti, spionring — eller hvad man nu skal
kalde det. De gav deres organisation dæk-
navnet *La Sapinière* (SAP i det følgende).
De har formodentlig (og forhåbentlig)
været overbevist om, at de gjorde Kirken
en tjeneste. Hvert fald var de øjensynlig
overbevist om, at det var *dem*, der vidste
nøjagtigt, hvad der var ret katolsk lære
og praksis, for organisationens formål var
jo holde et skarpt øje med teologer, præ-
ster, religionslærere, skribenter og deslige
for at påse, at de ikke afveg fra (SAP-)
partilinen. Lugtede en af disse rettroen-
heds vagthunde kætteri, blev der ind-
sendt nøjagtige data (dag, sted, forfatter
eller taler osv.) til SAPs hovedkvarter,
hvorfra anklagerne blev befordret til Det
hellige Officium i Rom. SAP stolede ikke
på de lokale biskopper; nogle af disse
blev tværtimod angivet til Rom af SAP.
I det hele taget blev mange førende
personligheder angrebet: bl. a. Kardinal
Mercier, Kardinal Amette (Paris' ærke-
biskop), dominikanerne ved det teolo-
giske fakultet i Freiburg, udgiverne af
jesuiternes tidsskrift *Civiltà Cattolica* osv.

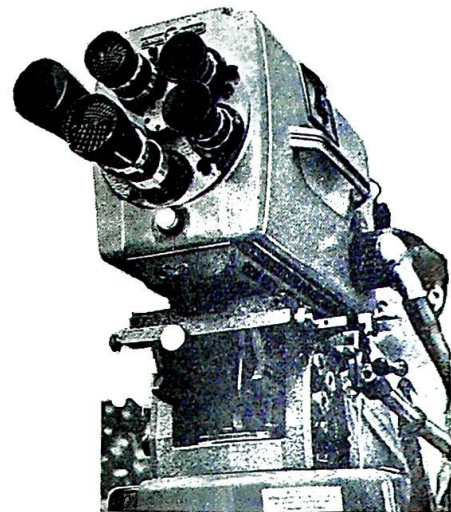
Hadde SAPs medlemmer været intelli-
gente, åbne, fremsynede, velorienterede
mennesker, var det ikke gået så galt —
men selvfølgelig havde sådanne men-
nesker aldrig fundet på at bruge an-
giveri, men havde forsvaret troen ved
saglige modargumenter. Desværre kan
historikerne ikke andet end karakterisere
SAP-folkene som kort og snæversynede
reaktionære personer. De gjorde megen
skade, indtil det modbydelige udslet på
Kirkens legeme blev fjernet af Bene-
dikt XV (jf. rundskrivelsen af d. 1.
november 1914).

Det var dengang. Der er optræk til
noget lignende i dag, men naturligvis
kun i udlandet. En dansk SAP? Tanken
er absurd!

L.O.D.

GUDESTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stille messe	Høy-messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke,</i> Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 7244	9.00 9.50 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke,</i> Franciskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke,</i> Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	9.00 10.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell,</i> Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	9.00	—
<i>Grefsen kapell,</i> Glads vei 23, tlf. 212355	11.00	9.30
<i>Lunden kloster,</i> Øvre Lunden, tlf. 212587		10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke,</i> Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke,</i> Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke,</i> Helleveien, tlf. 25 73 53 - 25 77 07	9.30	—
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke,</i> Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke,</i> Kongensgt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke,</i> Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke,</i> Torvg. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke,</i> Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke,</i> Vesterngt. 5, tlf. 21 266	9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke,</i> Kirkegt. 3, tlf. 24 225		11.00
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet,</i> Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke,</i> Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell,</i> Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke,</i> Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldsonsgt. 49, tlf. 53765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke,</i> Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
		9.30
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke,</i> Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke,</i> Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke,</i> Prinsensgt. 2a2	8.45 19.00	11.00 —
		—
<i>St. Elisabeth hospital,</i> 11a tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke,</i> Flintege. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehus,</i> Jernbaneg. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke,</i> Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke,</i> Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke,</i> Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital,</i> Mellomveien 50, tlf. 81 050	6.20	—
BODØ: <i>St. Eysteins kirke,</i> Hernesveien 22, tlf. 81 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke,</i> Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII)	19.00 8.00	11.00
		—
<i>St. Elisabeth Institutt,</i> tlf. 11 392)		
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke,</i> Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

NYHETER OG KOMMEN- TARER

Alle forlydender om at paven akter å trekke seg tilbake når han fyller 75 år i høst må nå anses for endelig dementert — av paven selv. Ifølge KNA kom han med en klar uttalelse om saken før sommerferien i en tale til en gruppe katolikker i Rom. Han minnet om sitt ansvar for hele Kirken og skal bl. a. ha sagt: «Det ville være deilig å kunne legge av seg denne byrde. Men jeg vil ikke gjøre det.»

(ST. OLAV har tidligere i år omtalt spørsmålet redaksjonelt.)

Vatikanet har latt offentliggjøre en hittil hemmeligholdt skrivelse til den brasilianske erkebiskop Helder Camara fra presidenten for den pavelige kommisjon for Rettferdighet og Fred, kardinal Maurice Roy. I brevet til erkebiskopen — som militærregimet i Brasil regner som en hovedmotstander, heter det bl. a.:

«De har med mot og klarhet gitt uttrykk for Kirkens lære og tanker om vår tids problemer. Den hellige far er Dem takknemlig for det.»

Observatører peker på at denne sympatierklæring fra paven til erkebiskopen er av stor betydning.

En militærdomstol i Brasil har den 7. juni dømt en nederlandsk katolsk prest, Johannes Albertus Rutge til to års fengsel for «undergravningsvirksomhet». Presten som arbeidet i et senter for sosiale studier, ble anklaget for å ha skjult vensterradikale terrorister for politiet.

Hjelpeskop Thomas J. Gumbleton i Detroit har som den første katolske biskop i USA offentlig

gitt sin støtte til den demokratiske senator McGovern's presidentkandidatur. Biskopen oppgir at den viktigste grunn for ham er senatorens holdning til Vietnam-krigen.

Den nasjonale sammenslutning av presteråd i USA, NFPC, kaller i en uttalelse Vatikanets nye retningslinjer for valg av biskoper for «foredelt». Dokumentet er til liten nytte i en tid hvor man over alt hører krav om selvbestemmelserett, heter det.

Moder Teresa, ordenssøsteren som har blitt kjent verden over for sitt arbeide i slumstrøkene i Calcutta, vil i år få Nehru-prisen av den indiske regjering. Tidligere er prisen gitt til bl. a. den tidligere generalsekretær i FN, U Thant og dr. Martin Luther King.

Niårs-dagen for pave Johannes XXIII's død ble minnet ved en messe i pavens kapell i Vatikanet den 3. juni. To av den gamle pavens brødre som ennå lever, var til stede under høytideligheten.

I velunderrettede kretser i Rom ble det samtidig sagt at Johannes XXIII's saligkårsprosess vil kunne avsluttes i løpet av de kommende fem år.

Erkebiskopen av Reims, Jean Maury, har i en artikkel uttalt seg om Vietnam-krigen:

«Denne krigen er en broderkrig. Folket var stolt av sin uavhengighet, men «de store» har forgiftet landet med sine materielle og ideologiske interesser», skriver erkebiskopen.

«Ansvaret faller på de som leverer våpen og ammunisjon og på

de som lar det regne med bomber fra luften,» heter det. «De «store» bekjemper hverandre gjennom mellommenn. Mens barn dør, mens barn og voksne brenner opp av napalm eller mishandles, flirter de ansvarlige med hverandre ved ping-pong bordene.»

Vatikanet var representert på FN's miljøvernkonferanse i Stockholm i juni av en delegasjon ledet av dominikanerpater Henry de Riedmatten. (Han er forøvrig generalsekretær for det nye samarbeidsorganet Cor Unum.) Den katolske kirkes interesse for miljøspørsmålene ble understreket nylig i en artikkel i Osservatore: den peker bl. a. på faren for at man fra industrilandenes side minsker innsatsen i u-landene ut fra det motiv at en utbredt industrialisering i disse land kan føre til en øket forurensning av miljøet i andre deler av verden. Skjer dette, har man tatt økologien til hjelp for å få redusert støtten til de fattige nasjoner, skriver kommentatoren. Disse land kan imidlertid hjelpes på mange vis som ikke innebærer noen risiko. Det man først og fremst må arbeide for er større rettferdighet i handelen mellom rike og fattige land.

Tilbakegangen i prestekall er størst i land med gamle katolske tradisjoner, hevder tidsskriftet Iglesia y Mondo i Madrid. Som bevis nevner bladet statistiske oppgaver om teologistudentene i Spania. Antall studenter ved landets presteseminarer gikk ned fra 8 397 i 1961 til 3 361 i 1971 — en nedgang på 60 prosent.

350 års-minnet for opprettelsen av den romerske kongregasjon for misjonene som ble feiret i Kirken i pinsen, kommer også til å bli feiret på Verdens Misjonssøndag den 22. oktober. Sekretæren for denne kongregasjonen, erkebiskop Pignedoli sa på en pressekonferanse i Rom nylig at det er flere aktuelle eksempler på misjonens livskraft, for eks. Moder Teresa i India. Fra Calcutta sender hun sine ordenssøstre til alle verdens hjørner for å hjelpe, et storartet tegn på vitalitet, sa erkebiskopen. Og han tilføyet leende:

«Moder Teresa har til og med sendt sine søstre hit for å kristne Roma.»

En kloun

De to unge franske turistene stoppet en mann på Karl Johan og spurte etter nærmeste vei til Nordkapp.

Mannen (som var en dominikanerpater) så mildt på turistenes sykler, sammenrullede telt osv. og sa:

— Sykl i fem døgn nordover. Og ta så til venstre.

Av en eller annen grunn kom jeg til å huske på den historien nylig i forbindelse med min egen ferie.

Jeg skulle reise akkurat den dagen middagsavisene høyt og fett meldte om ekstra sikkerhetstiltak på turistreiser med fly til Jugoslavia. Og jeg kom til å tenke en smule på hvor enkelt — og hvor uvørnt — vi i trygge og ganske velstående Norge bedømmer slike ting. Selvfølgelig synes vi alle nesten at det er forferdelig at det skulle finnes personer (kanskje bosatt i Skandinavia) som vil knuse våre ferieplaner med vold, overfall, kapring. I et slikt tilfelle er det knapt noen unnskyldning, synes vi, at disse mener at de står oppe i en politisk kamp på liv og død.

Samtidig finnes det, blant det norske

feriefolket, noen hissiges som ikke har store problemer med å tale revolusjon og vold hvis samtalen kommer inn på noe så fjernt som Latin-Amerika. (Det er attpå til ofte personer som selv sitter vel forvart blant norske fjell og trygdeordninger, folk med bruktbil og hytte på landet og en beskyttet jobb.

Er det ikke litt uvørnt å være så hissig?

Jeg mener: ingen av dem ville like å få sine ferieplaner ødelagt i luften mellom Fornebu og Balkan.

Og få av dem vil kanskje med en gang innrømme at de farlige ideene ikke er til å leke med. Ikke for noen.

La oss få det helt klart: Personlig mener jeg at det finnes tilfeller hvor mennesker i nød, truet, plaget og nedverdiggjet, KAN bli tvunget til å gripe til våpen for å forsvare sine mest elementære rettigheter.

Men det er en idé som man skal omgås forsiktig med. Det er ikke politisk leketøy for oss i Norge.

Flammende tanker, dramatiske melinger og ærlig medfølelse med andres lidelser er ikke i seg selv nok til å gripe inn i tingenes skjeve gang med makt.

Man kunne nemlig ramme andre, for eksempel folk som skulle på ferie.

Tenkte jeg. Derefter tuslet jeg ned og tok en sakte båt til Arhus i sommerferien.

En enkel, trygg affære. Et døgn sydover og så rundt et hjørne.

ST. OLAV

KATOLSK

TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 40,— PR. ÅR

MØTE MED «VIE NC

AV ELLEN NIELSEN

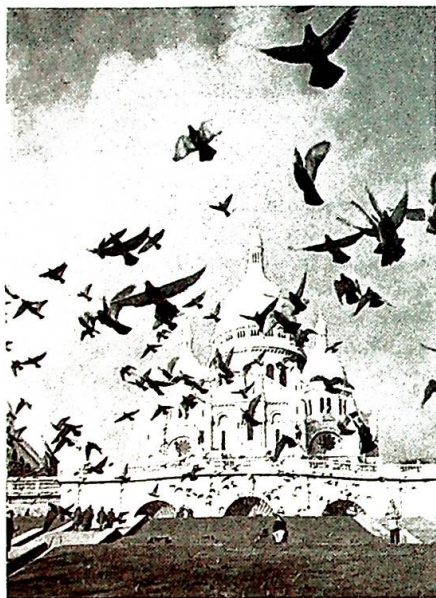
Når man genser Paris efter mange års fravær, er meget forandret. Hvad der især falder i øjnene er, at de mange gamle kirker og andre historiske bygninger har undergået en rensnings- og fornyelsesproces, så de fremstår lyse og klare som da de lige var bygget.

Var det mon symbolsk for fransk kirkeliv — er den katolske kirke hernede ikke også i fuld gang med sin fornyelse nu efter Johannes XXIII og Vatikan-konciliet? Det var, hvad jeg gerne ville undersøge ved mit besøg og mine samtaler i Seinestaden sidst i maj.

Fornyelsen af bygningernes facader er effektiv. Men den er muligvis forbundet med en risiko. Jeg stod og så på en arbejder, der sprøjtede Rokoko-ornamenterne rene på øverste etage i et af de gamle palæer i rue Saint-Martin. En forbipasserende standsede og sagde ophidset til mig: det burde forbydes, det er dødsensfarligt, selv om arbejderen har en plastikhætte over hovedet til at beskytte sig mod dråberne fra vædsken.

Måske er der også en risiko ved den kirkelige fornyelse. Nogle franskmænd er i hvert fald meget bange for den. Man har ikke hørt så meget om den franske kirke de senere år, det er lande som Holland og Spanien, der har været i forgrunden i revolutionær hensende. Det er bemærkelsesværdigt, at blandt de 33 katolske teologer, som i et åbent brev kritiserede den katolske kirkes styre, var der ingen franske. Tilsyneladende går fornyelsen hernede i et roligere tempo. Et flertal af biskopperne forstår nødvendigheden. Fx udsendte nogle af dem i maj en redegørelse for deres samtaler med militante arbejdere, og de erklærede heri, at evangelium og socialisme ikke er uforenlige. Men biskopperne følte dog, at de selv endnu stod arbejdernes verden og deres sprog meget fjernt. Dokumentet chokerede, som det kunne forudses, i regeringskredse. Pariserkardinalen Marty har før sagt upopulære ting om styret og har nylig kritiseret Frankrigs deltagelse i våbenkapløbet. Så gaullisterne spørger: skal kirken nu blande sig i politik? Skal Guds rige være her på jorden? Skal det virkeliggøres ved hjælp af marxismen, som allerede er akcepteret af mange katolske præster?

Der er vitterligt ikke så få aktive kristne, også arbejderpræster, som har tilsluttet sig det kommunistiske

parti. Jeg traf en af de to arbejderpræster, som i 1952 blev pryglet af politiet i anledning af demonstrationerne mod den amerikanske general Ridgway, så der blev stor skandale i pressen. Denne arbejderpræst var en af pionerpræsterne fra et forstadsogn dengang. Han adlød ikke da Rom forbød præster at arbejde i industrien. Han fortsatte som svejser og er stadig i metalindustrien. Han er ivrig kommunist og har endda en ledende post i partiet. Han sagde for at forklare sig: «For mig er Kristus og forholdet til ham det væsentlige. Kirken som institution, al snakken om gifte præster og moral i det hele taget, det kommer i anden række. Jeg må dele mine arbejdskammeraters liv og kamp.»

Denne arbejderpræst og kommunisterne som helhed tager skarp afstand fra de kristne, som er at finde blandt de såkaldte gauchister, de yderliggående revolutionære grupper. Dem anser kommunisterne for utopiske og

romantiske. Derimod er der ting, de er enige endog med den officielle kirke om. Da partiet sidst indbød til marxistisk uge, havde man som det nu er skik et par katolske teologer med, og de var tydeligt nok valgt blandt de mere besindige. Der er også en vis enighed om moral: nylig udtrykte en partileder sin anerkendelse af biskoppernes advarsel mod tidens dyrkelse af eros og mammon.

Et større flertal af franske katolikker, som overhovedet er blevet aktive til venstre i politik, er imidlertid sikkert at finde i det nydannede socialistparti eller i dets nære omgivelser. Det samme gælder de kritiske blandt franske protestanter, selv om der også er gauchister blandt disse. Klassekampen og de kristnes rolle i den var således nylig sat under debat ved et møde i den nordfranske by Rouen. Arbejderne i den faglige LO, der hedder CFDT og oprindeligt var katolsk, men nu blot kalder sig demokratisk, er også i stor udstrækning socialistisk orienterede.

I mange tilfælde er den nye politiske holdning hos de kristne knyttet til en mer eller mindre kritisk holdning over for kirken som institution. Men her er det middelklassen, studenter og intellektuelle som fører an, og denne kirkelige kritik vækker endnu større uro hos de traditionelle katolikker end den socialistiske tendens. De såkaldte «tavse i kirken» advarer højlydt mod de trosfæller, der som de siger undergraver den katolske kirke og dens trossandheder. Da kredsen om det meget eksperimenterende cistercienserkloster Boquen i Bretagne havde indbudt til en debat i byen Rennes om, hvorvidt man skal have en kirke og hvordan den i så fald skal være, så lavede de tavse et protestmøde samme sted og på samme tid. Også biskopperne i dette traditionelt konservative Bretagne havde advaret, bl. a. fordi to forhenværende katolske præster skulle deltage.

Blandt disse søgende katolikker finder man en bevægelse, som kalder sig «Vie Nouvelle», dvs nyt liv. Den kan i sin ånd minde om de grundtvigske højskoler eller Unge Hjemms bevægelse.

FAGRSKINNA
EN NORSK KONGESAGA
 Oversatt og med innledning av
 Johan Schreiner.
 Tresnitt av Hans Gerhard Sø-
 rensen. 200 sider.

sen, men den henter sin inspirasjon fra den katolske filosof Emmanuel Mounier og hans personalisme. I 1950'erne sendte den flere gange studiegrupper her til Danmark, og jeg husker dem som levende interessert i vore sociale og politiske forhold.

Nu havde Vie Nouvelle sammen med et katolsk informationsblad og de katolske akademikere arrangeret en konference i Neuilly ved Paris, som jeg deltog i. De særlig indbudte var folk fra kirkerne i Europa og andre verdensdele. Mødet viste sig at ligge på et ret moderat plan. Det så man af, af en biskop var med ved den afsluttende eukaristi — man siger i disse kredse ikke mere «messe», men eukaristi. Men konferencens emne afspejlede klart den franske situation, det hed nemlig: «En kirke eller flere kirker?» Trykket lå på «flere kirker», dvs. en pluralisme, der giver rum for andre former for kirkeligt liv end den traditionelt vesteuropæiske. Franskmændene har som bekendt ellers altid ment, at fransk kultur, som kirken jo bragte med til kolonierne i Afrika og Asien, måtte være normgivende, for den var jo universel, mente de. Nu er man ved at revidere denne «kultur-imperialisme», og man vil gerne lytte til andre.

I en livlig debat om kvindens diskriminering i den romerske kirke fik jeg anbragt nogle ord om kvindens stilling i Skandinavien, der ikke var præget af romerretten som de sydlige lande. Jeg gjorde opmærksom på, at vore katolske biskopper var meget rede til at give kvinden ligeret i kirkens styre endogså når det gjaldt styring af finanserne, der jo ellers er

(Forts. s. 221.)

Fagrskinna er sagaen om de norske konger fra Halfdan Svarte til Olav den Hellige, skrevet fra 1220 til 1240. Ved siden av Snorres Heimskringla er Fagrskinna den viktigste kilde for vårt kjennskap til Norges gamle historie. Men i motsetning til Snorre, har Fagrskinna bevart overleveringens trekk. Mens Snorre streber etter å være den objektive historiker, møter vi enkelte steder i Fagrskinna den ensidighet som gir så mange av våre eventyr deres sjarm. Skildringen av Håkon jarls opptreden overfor danekongen Harald Gormsson er et typisk eksempel. Hvor meget mere ondskap og humor er det ikke her i Fagrskinnas enn i Heimskringlas fortelling!

Bak kongesagaen ligger ikke en sammenhengende overlevering, men avsluttede beretninger om kamper eller andre minneverdige hendelser, be-

retninger av høyst forskjellig litterær og historisk verdi. Fagrskinnas forfatter har nøyd seg med å binde sammen en rekke scener og enkelt-skildringer og har fylt ut mellomrommene ved å dra nytte av skaldenes kvad. Dette er grunnen til at stilen ikke over alt er den samme i Fagrskinna. Men derved gir denne saga et riktigere bilde av tradisjonen — av folkekunsten — enn Heimskringla.

Fagrskinna fikk sitt navn etter det vakre utseende boken hadde. Det er et langt sprang mellom middelalderens håndskrift og den utgaven Fabricius sender ut i forbindelse med riksjubilet. Men også denne utgaven bærer sitt navn med rette. Bokkunstneren Hans Gerhard Sorensens vakre tresnitt — trykt direkte fra blokkene — gjør at også kresne bokelskere vil glede seg over Fagrskinna.

Da professor Johan Schreiner oversatte Fagrskinna i 1926, var dette første gang boken ble å få i moderne oversettelse. — Årets utgave er utgitt med støtte av Norsk Kulturfond.

PIUS XII OG HITLER

Pave Pius XII og samtlige kuregeneraler skulle føres til Rastenburg i Øst-Preussen, ifølge et intervju som den tidligere SS-generalen Karl Wolff har gitt Domenica del Corriére. Wolf som fra september 1943 var sjef for samtlige tyske politistyrker og SS-avdelinger i Italia, fikk ordre av Hitler om å trengte inn i Vatikanet med 2000 SS-soldater og føre paven og kardinalene til Tyskland. Wolff hadde også ordre om å lete etter dokumenter i Vatikanets arkiver som kunne vise «den katolske kulturs negative innflytelse på germanerne.»

Ifølge Wolff kom ordren like etter regjeringen Badoglio's våpenstillstandsavtale med de allierte i september-oktober 43. Fordi Wolff forhalte iverksettelsen av Hitlers ordre, måtte planen oppgis, ifølge den italienske ukeavisen.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT

HVER 14. DAG

KR. 40,— PR. ÅR

ER ROMERKYRKJA KATOLSK?

Av ROBERT ANDERSON, Tinn Austbygd

«Eg meiner at romarkyrkja hev ikkje rett til å heita katolsk . . . , eg godkjenner alle kristne kva kyrkje-samfund dei so høyrer til. Romerkyrkja godkjenner ikkje andre kyrkje-samfund. Det er eit sektmerke!» (Prost B. Th. Anker, herming i Tele-mark Tidend). Med desse orda syner prost B. Th. Anker at han, som mange andre nordmenn, veit lite om læra og saga åt den Kyrkja som heilag Olav førte inn i landet vårt.

I striden om EF skreiv nokon at me måtte verna om «den rotnorske lutherske læra». Er lutherdom så heil norsk? Den lutherske læra vart oppdaga av ein tysk munk og kom til oss igjennom Danmark, etter nordmenn hadde levd under den katolske trua i fem hundre år, i ei tid av storleik og fridom for landet. Då Noreg misa sitt nasjonalsjølvtende, tvang dei danske herskarane alle nordmenn til å gå over til den nye læra. I «Norsk kirkehistorie» sier Carl Fr. Wisløff: «Reformasjonen kom ikke til vårt land som følge av et krav fra folket selv, eller som følge av norske menns åndelige innsats. Det var fremmede som kom med reformasjonen.»

Romerkyrkja kallar seg med rette «den katolske Kyrkja», for ho kan fylgja saga si beint attende til Vårherre Jesus Kristus, til heilag Peter og apostlane. Millom alt anna merkeleg med den bygnaden (Jesu Kristi Kyrkja), skreiv Lars Eskeland, er det at han hev vorte usynleg for ein heller stor lut av kristenheimen, og hev so vore i 400 år, m. a. for vårt folk . . . Er det Kristi Kyrkja som er usynleg? Er det den kyrkja som i apostel-symbolet heiter den heilage katolske (ålmene) kyrkja, den kyrkja som kristne i alle tider hev trøysta seg til og trutt på for di Herren sjølv hadde grunnlagt henne og gjort henne til eitt med seg sjølv og sett henne til å varveitsla sanningi og frelsa? Denne Kristi Kyrkja hev då vore her på jordi klårt synleg for alle augo i snart 2000 år.

I Katakombane i Roma vart veggene og gravkammersa prydd med kristelege symbol og innskrifter og fresko bilete i stor mengd. Alt dette er i våre dagar eit veldigt vitnemål om den sterke og levande samanhengen det er mellom den eldste kyrkja og den katolske kyrkja no, i liv og læra og skikk. Det er eit og same

treet, som aldri vart opprivi eller avhoggi og ikkje stansa i voksteren. Imellom det som var og det som er finst ingen motsetning, men ein ein-skap og ein likskap som ikkje let seg dølja eller motseia. Her under jorda talar steinane så tydeleg at ein må stussa og undrast. Her ser me at dei eldste katolske kristne hadde dei same sakramenta som enno fører sterkaste livsstraumen frå Herren til hans heilage kyrkja, same dåpen, same fer-minga, same nattverden, og same eukaristiske offer. Og sume bønner som enno er i bruk finn ein oppskrivne i desse gravene, t.d. bønene til dei heilage i himmelen om forbøn, og bønner frå dei attlevande for det bortfarne: Peter, bed for oss! — Peter og Paulus, bed for oss! — Little barnet mitt, kvil i Gud, og bed for meg!

Det er hundradtal av slike innskrifter, mange reint hugtalande. Er kyrkja på avveg i dette stykket, så har ho vori på avveg ifrå dei aller fyrste tidene.

Det var igjennom studiar av den fyrste kristne kyrkja, at John Henry Newman kom fram til tanken at den katolske kyrkja av i dag var den same kyrkja. Han ville gjerne tru at den engelske (anglikanske) kyrkja var kyrkja åt kyrkjefedrane, men til slutten forstod han at ein måte vera i sameining med Peters etterfølger i Roma, paven. Medan han gjekk igjennom den store sjelekampen på vegen heimatt til moderkyrkja, skreiv han den salmen som nordmenn er så glade i og syng så ofte: «Leid milde ljøs». Då sende han bod etter ein romersk katolsk prest og bad om å verta opp-teken i Jesu Kristi Kyrkja.

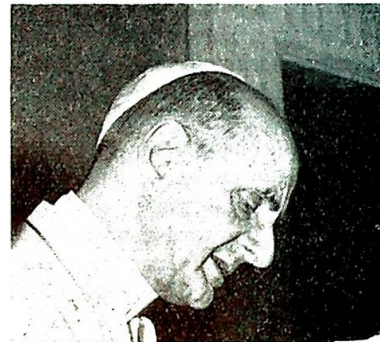
Den katolske Kyrkja godkjenner alle kristne og medlem av andre religionar. Ho dømar inkje menneske, dersom det lever etter sitt samvit. Men den katolske Kyrkja lærar, at ein som kjem til å tru at den katolske Kyrkja er Kristi sanne kyrkja og nektar å treda inn i henne kunne misa si frelse. Men dette er nett det same prinsippet som protestantar set så stor pris på, at ein må aldri handla mot sitt samvit.

Ofte høyrer ein lutheranarar som seier at det er umogeleg for dei som høyrer til andre religionar å oppnå frelsa, men ein katolikk trur at dei kan alle verta frelste så lenge dei lever etter samvite. Istadanfor å døma

dei som er utanfor Kyrkja, skulle den kristne gje dei sin kjærleik og si hjelp. Det 2. Vatikankonsilet sa: «Alt det gode og sanne som finst hjå desse, blir av Kyrkja sett på som tillaup til evangeliet og ei gåve frå Han som opplyser kvart menneske for at det til slutt skal eiga livet.»

For eit par år sidan, uttala pave Paul den VI ei vedkjenning av den katolske trua. Der sa han blant anna: «Me vedgår at mange element av sanning og heilagskap finst utanfor organisasjonen av Kristi Kyrkja, element som er Kyrkja sine serigene gåver, og trekkar i retning av den katolske einskapen.»

I våre dagar, når fleire og fleire land vert avkristna, vert katolikkar oppmodna til å bed og arbeida med kjærleik for sameining av alle kristne. Det skulle falla naturleg for katolikkar å samla seg ofte i den bønna for Kyrkja si sameining som vår Frelsar sjølv, dagen før han døydde, bad til Faren: «At alle må vera eitt». Lat oss elska einannan som brør i Kristus og beda saman at me må finna fram til den sameininga som Kristus har bedi om og som Gud Faderen vil.

ST. OLAV gjengir her pave Pauls uttalelser om «De sosialistiske bevegelser» og om «Den liberale ideologi» — fra encyklikaen Octogesima adveniens. (Uttalelsene er i dansk sprogdrakt fordi de er hentet fra Pauluskredsens oversettelse.)

De socialistiske bevægelsers tiltrækningskraft.

Nogle kristne føler sig i dag tiltrukket af de socialistiske tanker og deres forskellige udviklingsformer. De prøver i dem at genkende nogle af de mål, de selv stræber efter på grund af deres tro. De føler, at de selv er med i denne historiske udvikling og ønsker at tage aktiv del i den. Den

historiske strømning antager, skønt den har det samme navn, forskellige former i de forskellige verdensdele og kulturelle områder. Men den blev oprindeligt inspireret af en ideologi, som er uforenlig med troen, og denne ideologi præger den stadig i mange tilfælde. Her må man skelne meget nøje. Altfor ofte er kristne mennesker, der sympatiserer med socialismen, tilbøjelige til at idealisere den og omtale den på en måde, som er alt for generaliserende, når de peger på dens indsats for retfærdighed, broderskab og lighed. De nægter at se de historiske socialistiske bevægelseres begrænsninger, som er betinget af den ideologi de udsprang af. Socialismen har forskellige udtryksformer; på den ene side ædel stræben efter et mere retfærdigt samfund, på den anden side en historisk bevægelse med politisk organisation og politiske mål og en ideologi, som hævder, at den giver en fuldstændig og i sig selv tilstrækkelig forklaring på, hvad mennesket er — man må skelne klart mellem disse udtryksformer, således at man kan træffe sit valg. Men man må heller ikke lade sig forlede til at betragte disse sider af den socialistiske bevægelse som helt adskilte og uafhængige af hinanden. Man må være helt klar over den forbindelse, der ifølge omstændighederne er imellem dem. Denne indsigt gør det muligt for den kristne at se, i hvor høj grad han kan engagere sig i disse bevægelser og samtidig bevare de værdier, især den frihed og det ansvar og den åbenhed overfor åndelige værdier, som er en garanti for, at mennesket kan udvikle sig helt og fuldt.

Den liberale ideologi.

På den anden side konstaterer vi en genoplivelse af den liberale ideologi. Denne strømning gør sig gældende både i den økonomiske effektivitets navn og i forsvaret for den enkelte overfor organisationernes stadig mere om sig gribende indflydelse. Den er også en reaktion imod de politiske magthaveres totalitære tendenser. Ganske vist må det personlige initiativ bevares og udvikles. Men begår de kristne, som slår ind på denne vej, ikke den fejltagelse, at de idealiserer liberalismen og udråber den som frihedens vogter. De vil gerne give den en ny form, som svarer til forholdene i dag, men de overser, at den filosofiske liberalisme i sin rod udspringer af en vranglære om menneskets absolutte autonomi i alle sine handlinger, med hensyn til motiverne

MØTE MED ...

(Forts. fra s. 219.)

mændenes domæne. Jeg mindede om biskop Grans indlæg ved Romsynoden for kvinden som præstekone og hendes mulighed for selv at blive præst.

I debatten lød der gribende vidnesbyrd om fx de afrikanske kvinders problemer, og om enkelte katolske ordenssøstre, som var blevet ofre for systemet og måtte lide i stilhed, selv om en fornyelse i disse ordner er i gang. Et par mænd deltog i diskussionen, en af dem fortalte at han arbejdede på en afhandling om prostitutionen især i Latinamerika. Den anden fremhævede, at diskriminationen af kvinden i kirken og i samfundet bevirkede en uligevægt for manden, og at det ville gavne ham, om hun blev mere ligestillet, og kønsrollerne i det hele taget revideredes.

En forening startet i Belgien hedder ligefrem «kvinder og mænd i kirken». Fra de fleste sider lød kravet eller ønsket om kvinders adgang til fuld ligestilling i kirken, dvs også de præstelige funktioner. Meget tyder på, at næste bispesynodemøde i Rom vil blive nødt til at tage dette emne op for alvor, idet flere bispekonferencer har nedsat kommissioner, som arbejder med forberedelsen.

Ved mødet i Neuilly kom jeg desuden ind i en ret kedsommelig sektion om tyske katolikker og en mere interessant spansk, der vidste meget at fortælle om den sagnomspundne Opus Dei, en slags katolske frimurerorden, der er ved at tage magten i Spaniens økonomiske udvikling og senest navnlig på massemediernes område. Opus Dei har sakraliseret samfundet, sagde en spanier, den hævder, at man tjener Gud ved at tjene samfundet, ligegyldigt hvordan, også hvis man er politibetjent og får ordre til at torturere.

I en rundbordssamtale deltog den protestantiske pastor André Dumas. Han udtrykte sin glæde over den voksende økumeniske udvikling og fandt, at udveksling må være bedre end at sidde med et monopol — åbenbart et lille hib til den katolske kirke. I dag må kirken være rede til at løbe en risiko, sagde en repræsentant for Vie Nouvelle, ellers skabes der

for dem og i brugen af sin frihed. Derfor må også den liberale ideologi underkastes en omhyggelig vurdering fra kristen side.

ingen enhed i pluralisme. Allerede i Ny Testamente er der forskellige kirker under indflydelse enten af Peter, Jakob, Johannes eller Paulus — men de holdt alle stædigt på at ville være ét, sagde dominikanerteologen Liégé, som er historiker. Efter en lang periode med universalisme og centralisering, sagde han, står vi nu foran en ny tid med en langt rigere form for enhed. En kirke bliver til, fortsatte Liégé, når en gruppe mennesker slutter sig til Kristus og lader sig bestemme af ham. Kirken er begivenhed og samfund, før den bliver institution.

Da fadene med alterbrødet ved eukaristien blev båret ned langs bænkeraderne af biskop Riobé og hans

(Forts. neste side)

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Tromsø
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Trondheim
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hønefoss
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke	}	Lillestrøm
St. Mikals Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Tønsberg
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	Tønsberg
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeths Hosp.	}	Tønsberg
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	Tønsberg

Ved bestilling av olje:
Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

MØTE MED...

(Forts. fra forrige s.)

hjelper, blev der ikke spurt, om folk var katolikker, protestanter eller eventuelt marginale. Her var et Kristussamfund. Ved det traditionelle liturgiske fredskys hadde man givet sin sidemand et håndtryk eller en sydlandsk omfavelse. De fleste mødedeltagere var midaldrende eller ældre, nogle nonner i dragt eller civilklædt og sikkert mange præster, men ingen bærer jo præstekjole mere her, uden for kirke og ordenshus.

Kirkens fornyelse i Frankrig er nok langsom, ikke uten farer, ikke uten konflikter. Men en viktig del af de fremskridtsvenlige har forstået, at kritik ikke er nok, der må søges, overvejes, eksperimenteres, også på konstruktiv vis.

NY SPENNING

(Forts. fra s. 215.)

det kan være at de kristne idealer tvinger ham inn i en stillingtagen som går i motsatt retning av statens ønskemål. Det unyanserte begrepet «den konstantinske æra» skjuler i virkeligheten det faktum at det alltid, om enn med varierende styrkegrad,

har vært et motsetningsforhold mellom kirkemakt og statsmakt, et motsetningsforhold som når som helst kan skjerpes. Derfor er de skurrende toner som i det siste er kommet inn i harmonien mellom kirke og stat i Frankrike, helt i tråd med tidligere tider, ikke minst med fransk historie.

René Rémond ser med adskillig sympati på denne utviklingen, men han kommer med en alvorlig kritikk av den tankegang som ligger bak, og som preger dem av kirkens kvinner og menn som på denne måten ønsker i stigende grad å markere kirkens og dermed kristendommens uavhengighet overfor statsmakten og den politikk den driver. Rémond mener at mange av dem i altfor stor grad ser bort fra det faktum at kristendommen dog må formidles gjennom kanaler som i det moderne samfunn på én eller annen måte kontrolleres, og ikke dirigeres, av det offentlige. Radio og TV er ett eksempel, tillatelse til å reise kirker i nye boligstrøk et annet. For å nå frem er kirken på én eller annen måte nødt til å gå veien om det offentlige, og dette blir altfor ofte oversett, idet man bevisst eller kanskje særlig ube-

visst bygger på en tanke som i virkeligheten er en ny utgave av liberalis- mens privatisering av religionen i det forrige århundre. Kritikken er utvilsomt rammende for det er urealistisk og naivt å ville tro at religion kan være en ren privatsak. Religion og religionsøvelse har alltid vært og vil alltid være et samfunnsanliggende. Derfor er det at kirken gjennom tidene har forsøkt å finne frem til en *modus vivendi* med statsmakten. Spørsmålet blir imidlertid: Til hvilken pris? Den pris kirken i enkelte situasjoner har måttet betale, har vært for høy, idet betalingen ofte skjedde på bekostning av selve det kristne budskap. Den reaksjon vi nå opplever, ikke bare i Frankrike, men i mange andre land, er å forstå som en sunn reaksjon mot en form for kastring av det evangeliske budskap til fordel for å oppnå levelige, og ofte meget levelige, vilkår for kirken.

Hva René Rémond ikke kommer inn på, er at hvordan spørsmålet om forholdet mellom kirke og stat skal løses, ikke bare avhenger av kirken, men i aller høyeste grad av statsmakten og den art og grad av demokrati den

BERGEN	
1/8 Kr. Madsens Bok- og Papirhandel Bryggen 5 - Loppen - Telefon 11 482 BERGEN	
HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, TV-, Radio- og Utstyrforretning TORNØEGARDEN - BERGEN	K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Solheimgt. 25 Tif. 99 016 Bergen
ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»	
VESTA · HYGEA MED TANKE PÅ FREMTIDEN	 Peter M. KOLDERUP Strandgaten 60 Glass - Porselen - Stentøy
OMEGA URMAKER FINCKELSEN I Nygårdsgaten v/Eldorado og I Sletten Shopping Senter	

BERGEN
 Eches Færrehandel NYGARDSGT. 19

representerer. Prinsipielt ser det ut til at tre alternativer er mulige for statsmakten i forholdet til kirken: Enten kan den undertrykke den og forfølge den, noe som sjelden har hatt et heldig utfall, eller den kan bruke kristendommen, uskadeliggjøre den og sette den i sin egen tjeneste; eller den kan tillate kristendommen å eksistere som en del av det samfunnet i hvis tjeneste staten bør stå. I dette siste tilfellet kreves det av staten at den også kan tåle kirkens kritikk, også i politikk og samfunnsproblemer. Noe som René Rémond kanskje overser, er at kirken i Frankrike er i ferd med å beslutte seg til ikke lenger å tie stille angående åpenbare urettferdigheter og misforhold innenfor det franske samfunn. Den anerkjente plass kirken hadde gjenvunnet, kostet bl. a. taushet fra dens side angående visse forhold under krigen i Algerie. Spørsmålet er derfor ikke så meget om det går mot et nytt «skille» mellom kirke og stat i Frankrike, men om den franske stat er demokratisk nok til å kunne tåle kritikk, også fra de kristne.

SVAK KULTUR...

(Forts. fra s. 211.)

ning, er at vi øyensynlig har gjort vårt beste for å ødelegge det skrevne ords kultur. Vi har senket vår standard i en faretruende grad uten å erstatte den kultur med en audiovisuell kultur for massene. Det er på samme måte som et land år 1500 hadde besluttet seg til å klare seg uten trykkemaskinene.

1970-årenes trykkpresser er fjernsynet. Fransk TV er muligens det verste i Vest-Europa, kulturelt sett. Det er ganske enkelt umulig å ignorere den meget nære forbindelse det er

mellom det budskap fjernsynet gir og den virkning dette har på massen av seere, blant hvem selvfølgelig også finnes mulige nyskapere. Når det gjelder fransk fjernsyn, er det ganske enkelt ikke noe budskap i det hele tatt.

Behr sier: Er det ikke noe dristig og vidtgående å hevde at Frankrikes kulturelle sammenbrudd har direkte forbindelse med nasjonens svake TV-innsats? Revel: Jeg tror ikke det. Husk på at seks av ti franskmenn aldri har lest en bok i sitt liv. På godt og dårlig er fjernsynet den eneste mulighet for kultur-overføring som eksisterer. Og den konvensjonelle, middelmådige TV som vi franske har akseptert som det normale, har skadet våre evner til kritikk, vår nyssgjerrighet osv. Det dreier seg ikke bare om at vi mangler eksperimenterende dramatik eller nærgående,

kritiske programmer om kunst, evnen til å granske og kritisere har omtrent forsvunnet fra fransk fjernsyn.

Hver gang jeg slår på apparatet, har jeg lyst til å saksøke den franske stat for svindel. Dessuten, sier Revel, er det dårlige resultat noe som kommer av den sensur som de Gaulle innførte og den selv-sensur som de ledende i fransk TV valgte. Nyheter og informasjon er rasjonert ut akkurat som man rasjonerte ut smør under krigen. Og grunn til dette er at man frykter nyheter, frykter sannheten og frykter nye idéer. Hvordan kan man unngå at en nasjons kulturliv forfaller under slike forhold?

Spør altså Revel.

Enig eller ikke med ham, det er antagelig uforsvarlig ensidig å si at dette ikke også angår våre franske trosfeller?

A. R.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

**KVALITET I
KJØTT, FLESK OG
PØLSEVARER**

Jens J. Andersen
TOYENGT. 2. Oslo

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vel 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

SØREN HANSEN
Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo
Telefon 20 37 24

OSLO

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlervarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

NEBB
Stedet for all elektrisk

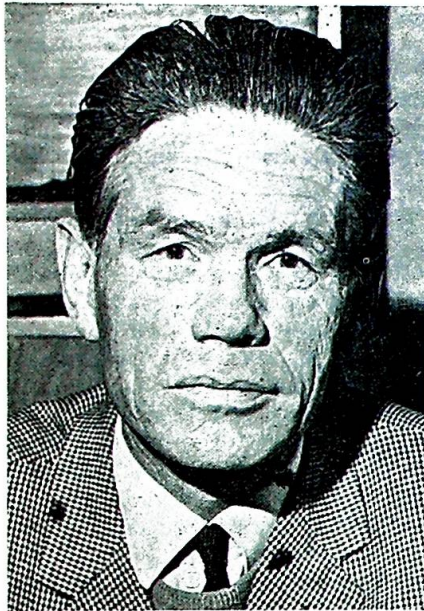
ØVRE SLOTISGATE 8, OSLO

SENSOREN

Sigurd Evensmo er ikke noen hvem-somhelst, når det gjelder film i Norge. En ting er, at ett og annet han har skrevet, ofte godt og ekte — «Englandsfarere», for eksempel, har gitt støtet til en god norsk film. En annen er at han i en årrekke har sittet i Statens Filmkontroll, det vil si norsk filmsensur, og dermed pådratt seg adskillig kvikk arrighet og kritikk fra filmsensurens prinsipielle motstandere. En tredje ting — som angår oss spesielt her, er at han med sjelden innsikt og erfaring, ved flere anledninger, har bidratt til vår sparsomme film-litteratur. Når dette nummer av «St. Olav» omsider når leserne, er kinoprogrammene så allikevel forandret — redaksjonsmessig er dette dermed en utmerket anledning, til å stanse opp ved én av hans bøker om film. Tidligere har vi, med uttalt sympati, omtalt hans bok «Vold i filmene». Det nyeste i hans film-prosa er en bok fra Gyldendal Norsk Forlag som heter «Den nakne sannheten. Sex i filmene».

Det er en god bok. Bl. a. under denne synsvinkel, som er oss kjær: Film er ikke bare film, som om den foregikk bare på lerretet. Den er desuten, ute og hjemme, et samfunns-anliggende, dvs. et menneskelig problem. Det er ikke bare slik, at film utfolder seg, og at noen millioner mennesker altså er vitner til dét. Det er snarere slik, at mennesker lever — helst så godt og menneskelig som mulig, og at filmen for mange er en ikke så helt uvesentlig del av deres virkelighet. Det siste har alltid vært Evensmos synsvinkel, når han skrev om et «fag» som han etter alt å dømme kjenner til bunns. Magister Bjørn Rasmussen, en fin dansk film-ekspert, kaller ham i en biografisk notis, for «socialpædagog». Han er inne på noe der, og noen av de hjemlige har knapt tilgitt ham akkurat dét. Selv har vi nå alltid funnet det både klokt og sympatisk. Først kommer menneskets sinn og livs-sjanser. Dernest alt det andre — derunder filmen. I dét er Evensmo både humanist og sosialist — menneskevenn. Skal vi først ha en filmkontroll, sitter han så men bra der han sitter: «Samfunn» kommer, som enhver kan se, av «finne sam-

men». Livet skulle helst, i fellesskapet, bli levelig for alle. Hvis dette siste er et altfor blåøyet håp: I hvert fall for de fleste. De er ikke å forakte, og ser jeg nærmere på Sigurd Evensmos gjerning og forfatterskap, kommer jeg nokså selvfølgelig til slutningen: Han har aldri foraktet dem. Som film-forfatter er han ellers ingen snever moralist — det duger da heller ikke. Livet er hva det er, vi får være sannferdige, selv når sannheten svir. Hvis den svir, viser det lite annet enn hvor forløyet vi har levd. Akkurat Evensmo må vi ikke be om sympati for dét — det fortjener da heller ingen sympati. Men når sannheten, den «nakne» sannhet, først er sikret, vet han utmerket godt hvor verdiene ligger — i dét er han humanist. Det får altså noen, på den motsatte fløy, til å se rødt, bokstavelig talt. De er ikke så mange, og det er ikke så interessant. I mellomtiden leser vi med både interesse og utbytte, gjenkjen-nelse og tilslutning, hans skildring av hva som har foregått over ca. 50 år — nesten hele filmens historie — når det gjelder skildringen av sex. I grove —

kanskje vel grove! — trekk, kan det sammenfattes slik: Filmen kastet seg, nokså tidlig, nølende og ofte klønet, inn i en nødvendig kamp for sannferdighet, når det gjelder de mest private og skjulte sider ved menneskets liv: Dets seksuelle aktivitet. Det var — som parallelt i litteraturen — temmelig nyttig. Her var altfor mye fortiet og fortrenget. Leser jeg Evensmo rett, i denne kyndige og fengslende fremstilling, så er han (med undertegnede) en tilhenger av sannferdigheten, realismen — også i det seksuelle. Mennesket skal kjenne og gjenkjenne — også foran et filmlerret — seg selv og sitt faktiske liv. Det er, også når det sjokkerer en og annen tradisjonell og unødige forskremt kinogjenger, et bidrag til folks livsdyktighet. Sex er natur. Noen av oss, om ikke nødvendigvis Evensmo, ville si: Den har Gud skapt, så må den være god i sine grunntendenser og verd å kjenne i sine uttrykk, når det er redelig fremstilt. Hva en så vrir de inntrykkene til, i kino-salen eller i soveværelset, får være enhvers eget ansvar — det ansvaret kan ingen «sensur» ta fra en.

Men det er ikke alt. Hva jeg alltid har verdsatt hos Evensmo, er hans humanitet og hans sunnhet. Mye av tidens sex-filmer er grov spekulasjon (hvilket alltid er en fornærmelse, en menneskelig undervurdering) og ikke sjelden pervertitet (hvilket besmører oss med det uønskede — med mindre vi altså er forskrudde selv). Her har forfatteren sikre antenner og er en fortreffelig veileder.

Jeg synes leserne av denne spalte også bør interessere seg for den utmerkede, kyndige og velskrevne boken Evensmo nå har utgitt. Han vet hva han snakker om — en filmkjenner av første klasse.

Dessuten tydeligvis, på og mellom linjene, et menneske — i samme kresne kategori.

brm.

Sigurd Evensmo: «Den nakne sannheten. Sex i filmene». Gyldendal 1971. 203 sider og rikt illustrert.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Per Bjørn Halvorsen O.P.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.
Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.
Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 40 pr. år.
Kr. 20 pr. ½ år. Utlandet kr. 45.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.